

!ACHTERGRONDEN

Het markante Gripsholm herbergt een
verzameling schilderwerken

Rond Mälaren is veel te zien en te beleven

Eenmaal op het water zie je hoe groot het meer eigenlijk is

De wieg van Zweden Mälaren, al eeuwen het kloppende hart

Mälaren, een van de grootste meren van Zweden, ligt midden in Svealand. We bevinden ons op historische grond; Zweden is hier ontstaan. De Vikingen hadden hier hun veilige thuishavens en kooplieden troffen elkaar. Svea Rike, later Sverige, vormt de basis voor het Zweedse rijk. We rijden en varen door het heden en het verleden, op zoek naar de wortels van een samenleving aan het meer dat zonder overdrijving de wieg van Zweden genoemd kan worden.

TEKST & FOTOGRAFIE FRED GEERS

!ACHTERGRONDEN

Het Mälarenmeer is van oudsher een boeiend uitgangspunt voor tochten in de omgeving. Via de Oostzee was Mälaren dé invalspoort voor het Zweedse achterland. Op en rond het water gebeurde het: handel, visserij, handnijverheid en transport. De oudste plek vormt Birka op het eiland Björkö, de navel van wat later het Zweedse rijk zou worden.

Merkwaardig genoeg was de plek op dat kleine eiland in 700 al een aantrekkelijke ontmoetingsplaats die steeds meer mensen aantrok. Opvallend was dat de mensen zich er ook steeds meer echt gingen vestigen. Tot dan toe hadden mensen geen vaste woon- en verblijfplaats. Er werd druk heen en weer gevaren. Het

water was nu eenmaal het gemakkelijkste voor transport. Birka was een plaats waar de mensen zich begonnen te vestigen, wat dus uniek was voor die tijd. Naarmen beweert, vind je hier zelfs de oudste nederzetting van heel Scandinavië. Niet dat de plaats groot was, maar het ging meer om de centrumfunctie. Met name rijke kooplieden kwamen hier bijeen. Ze hadden veel te bieden van hun verre reizen, met name richting Rusland en Azië. Elders in Zweden waren veel goederen en ook etenswaren niet te krijgen. Vandaar dat deze plek zo'n grote aantrekkingskracht uitoefende. Birka is met Hovgården inmiddels geplaatst op de UNESCO-lijst van werelderfgoederen. Terecht, want hier is alles begonnen. Vanuit Birka is de groei en ontwikkeling

overgegaan naar het nabijgelegen Sigtuna op het vaste land. Sigtuna werd daarmee het centrum van het land in 980. Het is officieel de oudste stad van Zweden. Ook in kerkelijk opzicht vormde deze plaats een centrum, want er staan maar liefst zeven kerken. En Sigtuna is niet echt groot te noemen. Het is ook de oudste plek met een echte hoofdstraat. Behalve het fraaie stadje zelf is ook het Sigtunamuseum interessant; er is veel te zien over de historie van het eerste stukje Zweden.

Rijk aan kastelen

Het Mälarenmeer, of zoals de Zweden zeggen Mälaren, is vanwege de lange geschiedenis rijk aan boeiende en afwisselende architectuur uit diverse perio-

Boven: Elke hoek van het uitgestrekte meer is weer anders **Links:** Jäders Kyrka is beïnvloed door een Nederlands-Franse bouwstijl **Boven:** Stuk steen van Jäders Kyrka met goed zicht op versieringen

den. Kloosters, kastelen en kerken met elk een eigen geschiedenis zijn er in grote aantallen. Het gebied waarover we spreken is zeer uitgestrekt. Wie tien kastelen wil bezoeken, heeft daarvoor een afstand af te leggen van zo'n vijfhonderd kilometer.

We maken een keuze en verkennen het landschap en de omgeving. We gaan op stap met de Zweedse Nederlander Eddy Oord, die de omgeving goed kent. Eddy is met zijn expertise van het kleinschalige toerisme actief op diverse plaatsen in Zweden en de laatste jaren specifiek in dit gebied. Op onze tocht komen we bij Gripsholm, een van die kastelen met een boeiende achtergrond. Dit fraaie kasteel wordt gekenmerkt door de rode steen die gebruikt is bij de bouw, die begon in 1540. Het hele bouwwerk omvat zo'n zestig kamers. Gripsholm is extra aantrekkelijk omdat hier de nationale verzameling van schilderwerken is ondergebracht. Het is een rijke verzameling uit een lange periode van de hand van alle vooraanstaande schilderkunstenaars uit het Zweedse rijk. Bij Gripsholm treffen we ook een van de vele runenstenen aan. Runenstenen verhalen over het verleden van de eerste bevolking die zich hier vestigde. Ook het nabijgelegen Skokloster heeft een rijke historie. Dit kasteel in barokstijl is gebouwd tussen 1654 en 1679. Het is een van de bestbewaarde kastelen met een imposante verzameling meubels, wapens, textiel en boeken. Er staan zo'n dertigduizend boeken. Dicht

daarbij staat het Skokloster Motormuseum met oude auto's en vliegtuigen.

Afwisselend landschap

De omgeving is zeer afwisselend. Bossen, landerijen en bebouwing wisselen elkaar voortdurend af in een vriendelijk glooiende landschap. Mälaren is eigenlijk niet één groot meer, maar een grote verzameling meren en wateren die samen een geheel vormen. Land en water vormen samen een steeds weer andere combinatie omdat het meer zo'n grillige vorm heeft en immens groot is. Overal zijn inhammen met rotsachtige eilandjes en schiereilandjes. Op sommige plaatsen is ook een aparte flora te zien. Dit is voor een deel terug te voeren op een voedselrijke, ijzerhoudende grond, maar ook doordat planten uit andere streken van de wereld hier werden aangeplant. Op diverse plaatsen zijn ook geneeskrachtige bronnen, waar velen op af kwamen. En nog steeds oefent de streek een grote aantrekkingskracht uit. Leuk is een bezoek aan Taxinge Slott. Dit kasteel in Näsby dateert uit de Vikingtijd. Er zijn regelmatig activiteiten en galeries, maar een van de specialiteiten is een ongeken- de keuze van Zweedse lekkernijen bij de koffie. In een van de zalen staan ze in grote hoeveelheden uitgesteld. Je kijkt echt je ogen uit. Buiten in de theetuin is een gezellige drukte te midden van de rijke beplanting en fraai aangelegde tuinen. Vanuit de theetuin wandel je zo naar de oevers van het meer.

Een andere markante plaats is Jäders Kyrka. De kerk stamt oorspronkelijk uit de Vikingtijd en begon als houten kerk. Rond 1100 werd voor die tijd een nieuwe unieke kerk gebouwd in rood gebakken steen. De kerk herbergt diverse waardevolle voorwerpen. Deze verrijking is vooral te danken aan het feit dat het gebied waar de kerk staat in handen was van Axel Oxenstierna in 1655. Door zijn invloed veranderde de kerk in een Frans-Nederlandse barokstijl.

Het water op

Vanuit Eskilstuna gaan we richting Torshälla, een kleine plaats ten noorden van de stad. Ook deze stad is zeer oud; het ontving van koning Birger in 1317 al stadsrechten. De wortels van dit stadje gaan echter terug tot 700 waar al samenkomsten waren rond de god Thor. We verlaten het stadje voor een tocht over het water. Vanuit Torshälla varen we langzaam op het uitgestrekte meer. Vanaf het water is de omgeving steeds weer anders. De boot is dan ook een veelgebruikt vervoermiddel voor de Zweden zelf om deze omgeving te verkennen. Toch heb je door het grote wateroppervlak nergens het gevoel van drukte zoals in onze eigen watersportgebieden. Je ziet maar af en toe een boot op het uitge- ➤

Boven v.l.n.r.: Elke hoek van het uitgestrekte meer is weer anders, Taxinge Slott, een populaire plek met vele activiteiten, in Jäders Kyrka is veel te zien van Axel Oxenstierna

!ACHTERGRONDEN

strekte water. Overal zijn eilandjes; soms groot, soms klein. Sommigen zijn in bezit genomen door watervogels, vooral reigers en aalscholvers hebben het hier voor het zeggen. Maar veel eilanden zijn ook geliefd als aanlegplaats voor watertoeristen. Een huisje aan het water is geen zeldzaamheid. De Zweden zelf houden van hun Mälaren. Hier en daar komen we een vuurtoren tegen. Voor de scheepvaart die dwars door Zweden vaart, zijn deze bakens onontbeerlijk. Er is trouwens aardig wat scheepvaart op weg naar de Oostzee via Stockholm.

Historisch gezien speelt de Zweedse hoofdstad echter een ondergeschikte rol, want Stockholm komt pas in 1252 in beeld; vijfhonderd jaar later dan het moment waarop in Birka de basis voor het Zweedse rijk gelegd werd. We varen rustig verder en laten ons inspireren door het steeds wisselende landschap van water en land. Geen wonder dat de Vikingen zich hier thuis voelden en zich gingen vestigen. Het is hier goed toeven aan de oevers van Mälaren. ■

Boven: Torshälla, een kleine plaats die vroeg stadsrechten kreeg **Onder:** het gebied rond Mälaren is aantrekkelijk voor jong en oud

PRAKTISCHE INFORMATIE MÄLAREN

Ligging en bereikbaarheid

Mälaren is het derde grootste meer van Zweden met een oppervlakte van meer dan elfhonderd vierkante kilometer en een diepte van meer dan zestig meter. Het meer staat via Stockholm in verbinding met de Oostzee. Het gebied rondom het meer maakt deel uit van de provincies Uppland, Södermanland, Västmanland, en Närke. Mälaren is gemakkelijk te bereiken vanuit de Zweedse hoofdstad Stockholm, maar ook vanuit het zuiden via een van de hoofdverkeersaders die dwars door Zweden lopen, de E20. Omringende grote plaatsen zijn Eskilstuna, Västerås en Strängnäs.

Wieg Zweedse rijk

Wie geïnteresseerd is in achtergrondinformatie over het ontstaan van het Zweedse rijk in het gebied rond Mälaren kan goed terecht in Birka, Sigtuna, Skokloster en Eskilstuna en Torshälla.

Verkenning

Om de regio te verkennen is het raadzaam om de hoofdwegen regelmatig te verlaten. De hoofdwegen kunnen handig zijn om in

kortere tijden grotere afstanden af te leggen, maar de kleinere wegen zijn het leukst en bieden de meeste ervaringen. Een aantal wegnummers met tussenhaakjes enkele genoemde plaatsen: rijksweg 527, 252, 518, 515, 558, 56, 558, 560, 940, 939, 943, 952 (Torshälla), 953, 961, 962, 957, 981, 977 (Gripsholms Slott), 990, 526 (Taxinge Slott), 576, 575, 584, 259, 275. Meestal is het er rustig op de weg naar de kleinere plaatsen in de omgeving. Op de genoemde wegen is ook goed te fietsen.

Meer informatie

Sigtuna

www.sigtunaturism.se

www.sigtunamuseum.se

Birka

<http://whc.unesco.org/en/list/555>

Eskilstuna

<http://eskilstuna.se/templates/>

Page___16256.aspx

Taxinge Slott

www.taxingesslott.se

Gripsholm

www.royalcourt.se

Zweden algemeen:

www.visitsweden.nl